

21.2.2022

VALTIONEUVOSTON ASETUS SAIRAU SVAKUUTUSLAIN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN VÄLIAIKAISESTA MUUTTAMISESTA

1 Asian tausta ja asetuksen anto valtuutus

Sairausvakuutuslain (1224/2004) 15 luvun 17 §:n mukaan korvausten ja etuuksien hakemisen yhteydessä annettavista sekä niiden maksamiseksi tarvittavista selvityksistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Sairausvakuutuslain täytäntöönpanosta annetun asetuksen (1335/2004) 2 luvun 1 §:ssä säädetään päivärahaetuksia haettaessa esitettävästä selvityksestä. Pykälän 7 momentissa säädetään tartuntatautilain 82 §:ssä tarkoitettua tartuntatautipäivärahaa haettaessa esitettävästä selvityksestä.

Laki sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta on tarkoitettu vahvistaa 25.2.2022. Lailla sairausvakuutuslain 8 luvun 1 a §:ään lisätään väliaikaisesti uusi 4 momentti, jonka mukaan tartuntatautipäivärahaa voidaan tartuntatautilain mukaisen perusteen lisäksi maksaa ansionmenetyksen korvaamiseksi, jos vakuutetulla on luotettavasti todettu covid-19 -tartunta ja ansiotyöhön osallistuminen ei ole suositeltavaa tartunnan leviämisen riskin takia. Tartuntatautipäivärahaa maksetaan myös lapsen huoltajalle, jos alle 16-vuotiaalla lapsella on luotettavasti todettu covid-19 -tartunta ja lapsen varhaiskasvatukseen tai oppilaitokseen meneminen ei ole suositeltavaa tartunnan leviämisen riskin takia ja huoltaja on tämän vuoksi estynyt tekemästä ansiotyötään. Mitä muulla sairausvakuutuslaissa säädetään tartuntatautilain mukaisesta tartuntatautipäivärahasta, sovelletaan myös 4 momentin mukaiseen tartuntatautipäivärahaan.

2 Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä.

Asetus on laadittu kiireellisesti vallitsevasta epidemiatilanteesta johtuen. Lausunto- kierrosta ei ole mahdollista järjestää asian vaatiman nopean valmistelun vuoksi. Asetusluonnos on kuitenkin ollut edellä mainittua lainmuutosta koskevan hallituksen esityksen (HE 242/2021 vp) liitteenä ja esitysluonnoksesta kuultaessa on siitä ollut mahdollista lausua. Asetusta valmisteltaessa on huomioitu hallituksen esityksen käsittelyn aikana saatu palaute.

3 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Sairausvakuutuslain täytäntöönpanosta annetun asetuksen 2 luvun 1 §:n 7 momentin mukaan tartuntatautilain (1227/2016) 82 §:ssä tarkoitettua tartuntatautipäivärahaa haettaessa on esitettävä luotettava selvitys ansionmenetyksestä ja sen määrästä sekä:

- 1) kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän virkasuhteisen tartuntataudeista vastaavan lääkärin päätös työstä poissaolosta, karanteenista tai eristämisestä; taikka
- 2) sosiaali- ja terveysministeriön, aluehallintoviraston tai tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen päätös karanteenista tai eristämisestä.

Voimassa oleva asetus koskee siten vain selvitystä, joka tulee esittää haettaessa tartuntatautipäivärahaa tartuntatautilain mukaisen työstä poissaolo-, karanteeni- tai eristämismääräyksen ajalle.

Asetuksen 2 luvun 1 §:ään esitetään lisättäväksi väliaikaisesti uusi 9 momentti, jossa säädettäisiin sairausvakuutuslain 8 luvun 1 a §:n 4 momentin mukaista tartuntatautipäivärahaa haettaessa esitettävästä selvityksestä. Hakijan tulisi esittää luotettava selvitys ansionmenetyksestä vastaavalla tavalla kuin 7 momentin mukaista tartuntatautipäivärahaa haettaessa. Lisäksi hakijan tulisi esittää julkisen tai yksityisen terveydenhuollon toimintayksikössä toimivan lääkärin, sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan todistus siitä, että luotettavasti todetun covid-19 -tartunnan vuoksi vakuutetun ansiotyöhön osallistuminen ei ole suositeltavaa tartunnan leviämisen riskin takia. Jos tartunnan saanut olisi alle 16-vuotias lapsi, tulisi esittää mainitun tahon todistus siitä, että lapsella luotettavasti todetun covid-19 -tartunnan vuoksi lapsen varhaiskasvatukseen tai oppilaitokseen meneminen ei ole suositeltavaa tartunnan leviämisen riskin takia. Todistuksesta tulisi ilmetä ajanjakso, jolla ansiotyöhön osallistuminen tai lapsen varhaiskasvatukseen tai oppilaitokseen meneminen ei ole suositeltavaa.

Sairausvakuutuslain muutosta koskevan hallituksen esityksen mukaisesti covid-19-tartunnan luotettava toteaminen edellyttää laboratoriovarmistettua testitulosta viruksen tai sen perimän osoituksesta (PCR- tai antigeenitesti) palvelujärjestelmän toimiluvallisuudessa toimintayksikössä. Käytännössä tämä kattaa sekä julkisen että yksityisen terveydenhuollon tarjoamat näytteenotto- ja laboratorioanalytiikkapalvelut, joita voi hyödyntää myös työterveyshuollon kautta. Positiivisen testituloksen jälkeen on sekä oman toipumisen että tartunnan leviämisen estämiseksi suotavaa jäädä kotiin oireilusta riippumatta vähintään viideksi vuorokaudeksi oireiden alusta tai testin tekemisajankohdasta lukien kulloinkin voimassa olevan kansallisen ja alueellisen ohjeistuksen mukaisesti. Sairausvakuutuslain 8 luvun 1 a §:n 4 momentissa tarkoitettua tartuntatautipäivärahaa maksetaan tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi ja vain tähän liittyvän työstä poissaolon ajalta. Jos sairaus pitkittyy, kyse on normaalista sairauspoissaolosta ja siihen sovelletaan voimassa olevia sairauspoissaoloa koskevia säännöksiä palkanmaksun ja sairauspäivärahan osalta.

Todistuksesta tulisi siten ilmetä tieto siitä, että henkilöllä tai huoltajan alle 16-vuotiaalla lapsella on todettu laboratoriovarmennettu covid-19-tartunta. Lisäksi tulisi ilmetä yksiselitteisesti, mistä lukien ja mihin saakka työstä, varhaiskasvatuksesta tai oppilaitoksesta poissaoloa suositellaan.

Asetuksessa tarkoitettun todistuksen voisi antaa joko julkisen tai yksityisen terveydenhuollon toimintayksikössä toimiva lääkäri, sairaanhoitajan tai terveydenhoitaja. Näin ollen todistuksen voisi saada myös työterveyshuollosta. Todistuksen antamista ei myöskään olisi rajattu lääkäreihin. Käytännössä todistuksen antajan tulisi kuitenkin olla tietoinen kulloinkin voimassa olevista covid-19 -virusta ja sen tartuttavuutta koskevista viranomaismääräyksistä ja -suosituksista.

Kansaneläkelaitos vahvistaa sairausvakuutuslain toimeenpanossa tarvittavat lomakkeet. Asetuksen mukaisen todistuksen antamista varten ei ole omaa, Kansaneläkelaitoksen vahvistamaa lomakepohjaa. Todistukseen tarvittavat tiedot voisi antaa esim. A-

lääkärintodistuksella tai lomakkeella koskien selvitystä/todistusta työntekijän sairaudesta/lapsen sairaudesta taikka vastaavalla lomakkeella. Olennaista olisi, että todistuksesta ilmenisi edellä mainitut etuuden myöntämiseksi tarvittavat tiedot.

Asetus olisi väliaikainen ja voimassa 30.6.2022 saakka. Sitä kuitenkin sovellettaisiin takautuvasti 1.1.2022 lukien, jos vakuutetun ansiotyöstä poissaolo tartunnan vuoksi on alkanut 1.1.2022 tai sen jälkeen. Vastaava soveltamissäännös sisältyy tartuntatautipäivärahaa koskevaan sairausvakuutuslain väliaikaiseen säännökseen. Tartuntatautipäivärahan hakemista takautuvalta ajalta koskevat samat asetuksessa säädetyt edellytykset.

4 Pääasialliset vaikutukset

Asetusmuutos koskee tartuntatautipäivärahaa haettaessa esitettävää selvitystä. Asetuksesta ei aiheudu taloudellisia vaikutuksia julkiselle taloudelle. Sairausvakuutuslain tartuntatautipäivärahaa koskevan lainmuutoksen taloudelliset vaikutukset on esitetty asiaa koskevassa hallituksen esityksessä.

Myös muut vaikutukset liittyvät pääosin sairausvakuutuslain muutoksiin ja on esitelty sitä koskevassa hallituksen esityksessä. Asetuksen mukaan tartuntatautipäivärahaa haettaessa hakijan on esitettävä luotettava selvitys ansionmenetyksestä. Tältä osin muutos vastaa nykyistä menettelyä tartuntatautilain mukaista tartuntatautipäivärahaa haettaessa. Toisin kuin hallituksen esityksen perusteluissa on todettu, asetuksen mukaisesti todistuksen siitä, että vakuutetun ansiotyöhön osallistuminen tai varhaiskasvatukseen tai oppilaitokseen meneminen ei ole suositeltavaa luotettavasti todetun covid-19 -tartunnan vuoksi, voisi antaa lääkärin lisäksi myös sairaanhoitaja tai terveydenhoitaja. Tämä helpottaisi kansalaisten mahdollisuuksia saada etuuden hakemiseksi tarvittava terveydenhuollon todistus sekä parantaisi näin kansalaisten välistä yhdenvertaisuutta. Riippuen todistuksen muodosta todistus siirtyisi sähköisesti terveydenhuollon järjestelmästä suoraan Kansaneläkelaitokselle taikka hakijan tulisi se itse toimittaa.

Se, että todistuksen voisi antaa lääkärin lisäksi sairaanhoitaja tai terveydenhoitaja helpottaisi myös terveydenhuollon kuormittuneisuutta ja mahdollistaisi lääkärin työpäivän käyttämisen muihin työtehtäviin.

Tavoitteena on, että Kansaneläkelaitos pystyisi käsittelemään etuushakemukset mahdollisimman sujuvasti ja että hakemuksen liitteenä toimitettavista selvityksistä ilmenisi asian ratkaisuun tarvittavat tiedot. Koska etuuden hakemiseksi tarvittavalle todistukselle ei ole olemassa valmista lomakepohjaa eikä sellaista ole asian kiireellisyyden vuoksi ollut mahdollista tehdä, on mahdollista, että osa todistuksista on puutteellisia ja hakemuksen käsittely edellyttää lisäselvittelyä. Mikäli käytetään sähköistä A-lääkärintodistusta, se helpottaa etuusasian valmistelua Kansaneläkelaitoksella, sillä osa lomakkeen tiedoista nousee suoraan etuuden käsittelyjärjestelmään. Etuuden toimeenpano edellyttää Kansaneläkelaitokselta terveydenhuollon toimijoiden ohjeistamista esim. verkkosivuilla.

5 Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 28.2.2022 eli samasta ajankohdasta kuin sairausvakuutuslain väliaikainen muutos. Asetus olisi väliaikainen ja voimassa 30.6.2022 saakka.